

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI

ZAMONAVIY TA'LIM MUHITIDA MADANIYATLARARO MUNOSABATLAR UYG'UNLIGI VA TARAQQIYOT TENDENSIYALARI

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

MATERIALLARI

2026-yil, 15-may

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA‘LIMI VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

UMUMIY PEDAGOGIKA KAFEDRASI

**“ZAMONAVIY TA‘LIM MUHITIDA MADANIYATLARARO MUNOSABATLAR
UYG‘UNLIGI VA TARAQQIYOT TENDENSIYALARI”**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
MATERIALLARI
(2026 yil 15 may)

Buxoro - 2026

“Zamonaviy ta’lim muhitida madaniyatlararo munosabatlar uyg’unligi va taraqqiyot tendensiyalari” mavzusidagi // xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya. Buxoro: “DURDONA” nashriyoti, 2026. 542 bet

Ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to’plamida Respublikamiz, Rossiya, Yaponiya hamda Turkiyalik olimlar, soha mutaxassislari, ilmiy tadqiqodchilar, magisrlar, talabalarning ilmiy maqolalari o’rin olgan.

Ilmiy anjumanning dasturiy qo‘mitasi

1.	B.B.Ma`murov	–	Instituti rektori, p.f.d., professor, rais;
2.	N.Safarova	-	Buxoro davlat pedagogika instituti ilmiy ishlar prorektori, dotsent hamrais;
3.	D.K. Mamatov	–	BuxDPI ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar bo‘lim boshlig‘i, p.f.d (DSc), professor rais o‘rinbosari.
4.	N.Dj.Yadgarov	–	Buxoro davlat pedagogika instituti pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti dekani professor, p.f.d. (DSc) a`zo;
5.	G.T.Boymurodova	–	BuxDu professori, p.f.d. (DSc) a`zo;
6.	G.R.Akramova	–	BuxDu professori, p.f.d. (DSc) a`zo;
7.	B.J.Umarov	–	BuxDPI professori, p.f.f.d. (PhD), a`zo;
8.	Q.F.Abdullayev	–	BuxDPI dotsenti, a`zo;
9.	N.T.Tosheva	–	BuxDu professori, p.f.f.d. a`zo;
10.	A.T.Gulboyev	–	BuxDPI dotsenti, p.f.n., a`zo;
11.	G.V.Izbullayeva	–	BuxDPI professori, p.f.d. (DSc) a`zo;;
12.	A.N.Nusratov	–	BuxDPI professori, p.f.f.d. (PhD), a`zo;
13.	O‘U.Qurbonova	–	BuxDPI dotsenti, p.f.f.d. (PhD), a`zo;
14.	D.I.Tosheva	–	BuxDPI dotsenti, p.f.f.d. (PhD), a`zo;

Mas’ul muharrir:

G.T.Boymurodova - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Taqrizchi:

Sh.SH.Olimov - pedagogika fanlari doktori, professor

G.V.Izbullayeva - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

To‘plovchi va nashga tayyorlovchi:

L. Jo‘rayeva

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish, ilm-fan va innovatsion faoliyatni rivojlantirish, yosh avlodni zamonaviy bilim va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar izchil amalga oshirilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi farmoni, 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-sonli “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risida”gi farmoni hamda ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlar mamlakatimizda zamonaviy va raqobatbardosh ta’lim muhitini shakllantirishda muhim dasturilamal bo‘lib xizmat qilmoqda. Shuningdek, ta’lim tizimida xalqaro hamkorlikni kengaytirish, pedagogik innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash, madaniyatlararo munosabatlarni rivojlantirish va ilmiy salohiyatni yuksaltirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Mazkur vazifalar ijrosini ta’minlash maqsadida Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2026-yil 16-yanvardagi 11-sonli buyrug‘i 1-ilovasiga muvofiq Buxoro davlat pedagogika instituti “Umumiy pedagogika” kafedrasi tomonidan 2026-yil 15-may kuni “Zamonaviy ta’lim muhitida madaniyatlararo munosabatlar uyg’unligi va taraqqiyot tendensiyalari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni o‘tkazildi. Mazkur xalqaro ilmiy-amaliy anjuman zamonaviy ta’lim

muhitida madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish, ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish, xalqaro ilmiy hamkorlikni mustahkamlash hamda ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni keng joriy etishga xizmat qiladi.

“DURDONA” nashriyoti

Hurmatli anjuman qatnashchilari!

Muhtaram professor-o'qituvchilar, olimlar, tadqiqotchilar, xorijiy hamkorlar va aziz mehmonlar!

Avvalo, sizlarni Buxoro davlat pedagogika instituti nomidan **“Zamonaviy ta'lim muhitida madaniyatlararo munosabatlar uyg'unligi va taraqqiyot tendensiyalari”** mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman ochilishi bilan samimiy muborakbod etaman.

Mazkur xalqaro anjuman muhtaram **Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan va “O'zbekiston — 2030”** strategiyasi doirasida belgilangan ustuvor vazifalar ijrosini ta'minlash, ilm-fan va ta'lim integratsiyasini kuchaytirish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida xalqaro ilmiy hamkorlikni rivojlantirish maqsadida tashkil etilganligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Bugungi globallashuv davrida dunyo xalqlari o'rtasidagi madaniy, ma'naviy va ilmiy aloqalar tobora mustahkamlanib bormoqda. **Ayniqsa, ta'lim tizimida madaniyatlararo munosabatlarning uyg'unligi insoniyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.** Zero, zamonaviy ta'lim faqat bilim berish bilangina cheklanmay, balki turli millat va madaniyat vakillarini o'zaro hurmat, bag'rikenglik va hamkorlik ruhida tarbiyalashni ham talab etadi.

Shu nuqtayi nazardan, bugungi anjumanning bosh maqsadi — **zamonaviy ta'lim muhitida madaniyatlararo uyg'unlik asosida ilm-fanni rivojlantirish, bu borada olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar natijalarini keng jamoatchilikka yetkazish hamda ularni amaliyotga samarali joriy etishdan iboratdir.**

Bugungi xalqaro ilmiy maydon turli davlatlardan tashrif buyurgan olim va mutaxassislarni yagona maqsad — ta'lim taraqqiyoti, ilmiy innovatsiyalar va umuminsoniy qadriyatlarni rivojlantirish yo'lida birlashtirmoqda. Bu esa ilmiy hamkorlikni mustahkamlash, yangi ilmiy g'oyalarni almashinuvi hamda istiqbolli tadqiqot yo'nalishlarini shakllantirish uchun muhim imkoniyat yaratadi.

Anjuman doirasida ko'rib chiqiladigan mavzular bugungi kun ta'lim tizimining eng dolzarb masalalarini qamrab olgani bilan ahamiyatlidir. Jumladan, **jahon ta'lim tizimi taraqqiyotida madaniyatlararo munosabatlarning o'rni, pedagogik ta'limda umumbashariy g'oyalarning ta'siri, didaktik jarayonlarni boyitishda xalqaro ta'lim paradigmalarining mohiyati hamda inklyuziv ta'limni rivojlantirishda mahalliy va xorijiy tajribalarni o'rganish** kabi yo'nalishlar ilmiy nuqtayi nazardan muhim ahamiyat kasb etadi.

Ayniqsa, bugungi kunda inklyuziv ta'lim, raqamli pedagogika, sun'iy intellekt asosidagi o'qitish texnologiyalari va xalqaro ta'lim standartlari masalalari dunyo miqyosida katta e'tibor markazida turibdi. Shu bois, mazkur anjumanda bildiriladigan ilmiy fikr va takliflar kelajak ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi, deb ishonaman.

Qadimiy va hamisha ilm-ma'rifat maskani bo'lib kelgan **Buxoro bugun ham xalqaro ilmiy muloqotlar markaziga aylanib borayotgani barchamiz uchun quvonarlidir.** Bu zamin azaldan buyuk allomalar, mutafakkirlar va ma'rifatparvarlar yurti sifatida dunyo tamadduniga ulkan hissa qo'shib kelgan. Bugungi anjuman esa ana shu buyuk ilmiy an'analarning mantiqiy davomi sifatida xizmat qiladi.

Fursatdan foydalanib, xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni tashkil etishda munosib hissa qo'shgan barcha hamkor tashkilotlar, **xorijiy va mahalliy olimlar, professor-o'qituvchilar, tashkiliy qo'mita a'zolari hamda yosh tadqiqotchilarga o'z minnatdorligimni bildiraman.**

orqali baholash talabalarida mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv sifatlarini shakllantirishning samarali vositasidir.

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt asosidagi baholash platformalarining joriy etilishi o'quv jarayoni samaradorligini o'rtacha 20-25 foizga oshiradi. Quyidagi jadvalda an'anaviy va intellektuallashtirilgan baholash tizimlarining qiyosiy tahlili keltirilgan:

Mezonlar	An'anaviy baholash	Intellektuallashtirilgan baholash (SI)
Yondashuv	Standartlashtirilgan	Individual (Personalized)
Xolislik	O'qituvchi subyektivligiga bog'liq	Yuqori darajadagi xolislik
Teskari aloqa	Kechikkan yoki umumiy	Real vaqt rejimida va tahliliy
Maqsad	Nazorat qilish	Rivojlantirish va diagnostika
Matematik apparat	Statistik (o'rtacha ball)	Qat'iyimas mantiq va SI algoritmlari

Dissertatsiya tadqiqotimiz natijalari shuni tasdiqlamoqdaki, kreativ yondashuv va raqamli texnologiyalar sintezi talabalarining mustaqil ta'limga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi. Intellektuallashtirilgan testlar nafaqat bilim darajasini o'lchaydi, balki o'quv jarayonini boshqarish uchun zarur bo'lgan "katta ma'lumotlar"ni (Big Data) shakllantiradi.

Zamonaviy ta'lim muhitida madaniyatlararo munosabatlar va taraqqiyot tendensiyalarini inobatga olgan holda, pedagogik ta'lim tizimini intellektuallashtirish – davr talabidir. Talabalar bilimini sun'iy intellekt yordamida baholashning ilmiy-pedagogik asoslarini yaratish, qat'iyimas matematik modellashtirishdan foydalanish va intellektuallashtirilgan test tizimlarini joriy etish orqali biz ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishimiz mumkin.

Sun'iy intellekt o'qituvchi o'rnini egallamaydi, balki o'qituvchiga har bir talaba bilan individual ishlash, uning qobiliyatlarini aniqroq baholash va ta'lim jarayonini yanada insonparvarlashtirish uchun kuchli instrument bo'lib xizmat qiladi. Bu esa raqamli iqtisodiyot va zamonaviy jamiyat uchun munosib kadrlar tayyorlashning asosiy kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son farmoni.
2. Mirshayev U.M. Musiqa ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanib, talabalarining mustaqil ishlarini tashkil etish imkoniyatlari // Lifelong learning. ilmiy-nazariy va metodik jurnal. – 2024.
3. Zadeh L.A. Fuzzy Sets // Information and Control. – 1965. – Vol. 8. – Pp. 338-353.
4. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – Pearson, 2020.
5. Najmetdinova N.S. Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak informatika o'qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish. – Buxoro, 2025.

ZAMONAVIY TA'LIMDA MADANIYATLARARO MUNOSABATLAR UYG'UNLIGI VA O'QITUVCHI-OTA-ONA HAMKORLIGI ASOSIDA BOSHLANG'ICH TA'LIM SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

*Shokirova Madinabonu Shomurod qizi
BuxDPI tayanch doktoranti
shokirovamadina150@gmail.com*

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim muhitida madaniyatlararo munosabatlar uyg'unligini ta'minlash hamda o'qituvchi va ota-onalar hamkorligi asosida boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirish masalalari kompleks yoritilgan. Tadqiqotda madaniyatlararo

kompetensiyalarni shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari, shuningdek, oila va maktab hamkorligining pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit soʻzlar: madaniyatlararo munosabatlar, boshlangʻich taʼlim, pedagogik hamkorlik, taʼlim samaradorligi, kompetensiya, integratsiya, oila va maktab aloqasi.

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ
НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ ГАРМОНИИ МЕЖКУЛЬТУРНЫХ
ОТНОШЕНИЙ И СОТРУДНИЧЕСТВА УЧИТЕЛЯ И РОДИТЕЛЕЙ В
СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ**

*Шокирова Мадинабону Шомурод кизи
базовый докторант Бухарского Государственного
Педагогического Института
shokirovamadina150@gmail.com*

Аннотация. В данной статье комплексно рассматриваются вопросы обеспечения гармонии межкультурных отношений в современной образовательной среде, а также повышения эффективности начального образования на основе сотрудничества учителя и родителей. В исследовании анализируются теоретические и практические аспекты формирования межкультурных компетенций, а также педагогические возможности взаимодействия семьи и школы.

Ключевые слова: межкультурные отношения, начальное образование, педагогическое сотрудничество, эффективность образования, компетенция, интеграция, взаимодействие семьи и школы.

**PEDAGOGICAL FOUNDATIONS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF
PRIMARY EDUCATION BASED ON THE HARMONY OF INTERCULTURAL
RELATIONS AND TEACHER-PARENT COOPERATION IN THE MODERN
EDUCATIONAL ENVIRONMENT**

*Shokirova Madinabonu Shomurod qizi
Basic Doctoral Student of
Bukhara State Pedagogical Institute
shokirovamadina150@gmail.com*

Abstract. This article comprehensively examines the issues of ensuring harmony in intercultural relations within the modern educational environment and improving the effectiveness of primary education through teacher-parent cooperation. The study analyzes the theoretical and practical aspects of developing intercultural competencies, as well as the pedagogical opportunities of collaboration between family and school.

Keywords: intercultural relations, primary education, pedagogical cooperation, educational effectiveness, competence, integration, family-school collaboration.

Kirish

Globalashuv va axborotlashuv jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda taʼlim tizimi oldiga yangi vazifalar qoʻyilmoqda. Jumladan, oʻquvchilarda turli madaniyatlar bilan samarali muloqot qilish, bagʻrikenglikni rivojlantirish va ijtimoiy moslashuvchanlikni shakllantirish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Boshlangʻich taʼlim bosqichi esa shaxs shakllanishining eng muhim davri boʻlib, aynan shu bosqichda bolaning dunyoqarashi, qadriyatlar va ijtimoiy xulqi shakllanadi. Shu bois, madaniyatlararo uygʻunlikni taʼminlash bilan birga, oʻqituvchi va ota-onalar oʻrtasidagi hamkorlikni yoʻlga qoʻyish taʼlim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Madaniyatlararo munosabatlar turli millat va madaniy muhit vakillari oʻrtasida oʻzaro hurmat, anglash va samarali muloqotga tayanuvchi ijtimoiy-pedagogik jarayon hisoblanadi. Ushbu

jarayon jamiyatda hamjihatlikni ta'minlash, insonlar o'rtasidagi ijobiy aloqalarni rivojlantirish hamda tolerant muhitni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik yondashuv nuqtai nazaridan qaralganda, madaniyatlararo ta'lim o'quvchilarda bag'rikenglik, hurmat va insoniy qadriyatlarga sodiqlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, u stereotip qarashlar va kamsitish holatlarining oldini olishga xizmat qiladi hamda ijtimoiy birlik va hamkorlikni mustahkamlaydi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida mazkur jarayon ertaklar, xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanish, milliy qadriyatlarni targ'ib etish va turli madaniy tadbirlarni tashkil qilish orqali samarali yo'lga qo'yiladi.

Madaniyatlararo kompetensiya shaxsning turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot olib borish, ularni tushunish va hurmat qilish qobiliyatini ifodalaydi. Ushbu kompetensiya bir necha tarkibiy qismlardan tashkil topadi. Jumladan, kognitiv komponent turli xalqlarning madaniyati, urf-odatlar va qadriyatlari haqidagi bilimlarni o'z ichiga oladi. Affektiv komponent esa boshqa madaniyatlarga nisbatan hurmat, qiziqish va ijobiy munosabatni shakllantiradi. Behavioral komponent orqali esa o'quvchilarda samarali muloqot qilish, hamkorlikda faoliyat yuritish va turli madaniy muhitlarga moslasha olish ko'nikmalari rivojlanadi.

Mazkur kompetensiyaning shakllanishi o'quvchilarning ijtimoiy rivojlanishi, kommunikativ faolligi hamda zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli integratsiyalashuvida muhim omil hisoblanadi.

M. Bayram madaniyatlararo kompetensiya tarkibini tahlil qilar ekan, uning bir necha muhim komponentlardan tashkil topishini ta'kidlaydi. Olimning fikriga ko'ra, avvalo shaxs o'z milliy madaniyati hamda muloqotdagi hamkorining madaniyati haqida yetarli bilimga ega bo'lishi zarur. Bunda nafaqat madaniyatning umumiy jihatlari, balki ularning individual va ijtimoiy darajadagi o'zaro aloqalarini tushunish ham muhim hisoblanadi.

Shuningdek, tadqiqotchi madaniyatlararo muloqot jarayonida turli hodisa va voqealarni to'g'ri qabul qilish, ularni noto'g'ri talqin etish yoki ehtimoliy ziddiyat yuzaga kelishi mumkin bo'lgan vaziyatlarni aniqlay olish ko'nikmalariga alohida e'tibor qaratadi. Bunday qobiliyat madaniyatlararo idrokni shakllantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

M. Bayram modelida xorijiy madaniyatni tushunish va uni turli madaniy muhitlarda to'g'ri talqin qilish, o'rganilayotgan xalqning qadriyatlari va stereotiplarini anglash ham muhim jihatlardan biri sifatida ko'rsatiladi. Bundan tashqari, shaxs turli tushunmovchiliklarni bartaraf eta olishi, madaniyatlararo vositachi vazifasini bajarishi ham kerak. Bu esa samarali muloqot va hamkorlikni ta'minlovchi amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi.

Tadqiqotda madaniyatlararo muloqotga kirishishga tayyorlik, boshqa insonlarga nisbatan ochiqlik, hurmat va qiziqish bilan munosabatda bo'lish qobiliyati ham kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi. Shu bilan birga, madaniy stereotiplar va noto'g'ri tasavvurlarni yengib o'tishga intilish ham madaniyatlararo kompetensiyaning ajralmas belgisi hisoblanadi.

Shunday qilib, M. Bayram modeliga ko'ra, madaniyatlararo kompetensiyaga ega bo'lgan shaxs turli madaniyatlar o'rtasidagi o'xshash va farqli jihatlarni ko'ra oladi, bir madaniyatni boshqasining mezonlari asosida talqin qila oladi hamda o'z va boshqa madaniyatlarni tanqidiy-analitik yondashuv asosida baholash qobiliyatiga ega bo'ladi. Mazkur modelning asosiy afzalligi shundaki, u muloqot tili turlicha bo'lishidan qat'i nazar, turli madaniyat vakillari bilan samarali aloqa o'rnatish imkonini beruvchi ko'nikmalar tizimini qamrab oladi.

G.V. Yelizarovanning madaniyatlararo kompetensiya modeli ham kommunikativ kompetensiyaning barcha tarkibiy qismlarida madaniyatlararo yondashuvga ustuvor ahamiyat beradi. Tadqiqotchi Jan van Eckning qarashlarini qo'llab-quvvatlab, xorijiy tildagi kommunikativ kompetensiyani bir necha muhim komponentlar asosida izohlaydi. Bu komponentlar til vositasida samarali muloqot qilish, madaniy tafovutlarni hisobga olish va turli madaniyat vakillari bilan o'zaro anglashuvga erishishni ta'minlashga xizmat qiladi.

1. Tilshunoslik kompetensiyasi — til me'yorlariga muvofiq ravishda mazmunli fikrlarni shakllantirish va ularni to'g'ri talqin qilish qobiliyatini anglatadi. Ushbu kompetensiya orqali

shaxs til birliklaridan adabiy norma asosida foydalanadi hamda soʻz va iboralarning anʼanaviy maʼnolarini toʻgʻri anglay oladi.

2. Sotsiolingvistik kompetensiya — muloqot jarayonida til vositalarining qoʻllanishiga taʼsir etuvchi omillarni tushunish bilan bogʻliqdir. Bunda kommunikativ vaziyat, suhbatdoshlar oʻrtasidagi munosabat, nutq maqsadi va ijtimoiy muhit kabi jihatlar muhim oʻrin tutadi. Mazkur kompetensiya til birliklari va ularning vaziyatga mos maʼnolari oʻrtasidagi bogʻliqlikni anglash imkonini beradi.

3. Nutq kompetensiyasi — ogʻzaki va yozma matnlarni yaratish hamda ularni tushunishda samarali usul va strategiyalardan foydalanish koʻnikmasidir. Bu kompetensiya fikrni mantiqiy, izchil va mazmunli ifodalashni taʼminlaydi.

4. Strategik kompetensiya — muloqot jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish qobiliyatini ifodalaydi. Shaxs til bilimlaridagi yetishmovchilik yoki boshqa kommunikativ toʻsiqlarni ogʻzaki va noverbal vositalar yordamida yenga oladi hamda samarali aloqani davom ettira oladi.

5. Sotsiomadaniy kompetensiya — tilning ijtimoiy va madaniy xususiyatlarini bilish hamda ulardan oʻrinli foydalanish bilan tavsiflanadi. Bunda shaxs mahalliy til sohiblari qoʻllaydigan iboralar, madaniy qadriyatlar va kommunikativ meʼyorlarni tushunadi hamda muayyan vaziyatga mos til birliklarini tanlay oladi.

6. Ijtimoiy kompetensiya — insonning boshqalar bilan samarali munosabat oʻrnatish istagi va qobiliyatini oʻz ichiga oladi. Ushbu kompetensiya motivatsiya, empatiya, oʻziga ishonch, ijobiy munosabat va turli ijtimoiy vaziyatlarni boshqara olish kabi sifatlar bilan bogʻliq boʻlib, kommunikativ maqsadlarga erishishda mos ijtimoiy strategiyalarni qoʻllash imkonini beradi.

Oʻqituvchi va ota-ona hamkorligining pedagogik mohiyati. Oʻqituvchi va ota-onalar oʻrtasidagi hamkorlik oʻquvchining taʼlim-tarbiyasini samarali tashkil etishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik tizim hisoblanadi. Mazkur hamkorlik orqali bolaning intellektual, maʼnaviy va ijtimoiy rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratiladi. Oila va maktabning oʻzaro uygʻun faoliyati taʼlim sifatini oshirish, tarbiyaviy jarayonning uzluksizligini taʼminlash hamda oʻquvchining shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

Ushbu hamkorlik bir qator muhim tamoyillarga asoslanadi. Jumladan, oʻzaro ishonch va hurmat munosabatlarning mustahkam boʻlishini taʼminlaydi. Muntazam muloqot esa oʻquvchi rivojidadagi muammolarni oʻz vaqtida aniqlash va ularga yechim topish imkonini beradi. Shuningdek, umumiy maqsadga yoʻnaltirilganlik oʻqituvchi va ota-onalarning farzand tarbiyasida yagona yondashuv asosida faoliyat olib borishga xizmat qiladi.

Hamkorlik shakllari quyidagicha:

1. Anʼanaviy shakllar. Taʼlim tizimida uzoq yillardan buyon qoʻllanib kelinayotgan anʼanaviy hamkorlik shakllari oʻqituvchi va ota-onalar oʻrtasidagi aloqalarni mustahkamlashda muhim oʻrin tutadi.

Ota-onalar yigʻilishlari orqali sinf jamoasi bilan bogʻliq umumiy masalalar, oʻquvchilarning taʼlim va tarbiyadagi yutuq hamda muammolari muhokama qilinadi. Individual suhbatlar esa har bir oʻquvchining rivojlanish darajasi, qiziqishi va ehtiyojlari yuzasidan ota-onalar bilan alohida muloqot olib borishga imkon yaratadi. Uyga tashrif buyurish orqali oʻqituvchi bolaning oilaviy muhiti, yashash sharoiti va tarbiyaviy omillarini yaqindan oʻrganadi. Ochiq darslar esa ota-onalarni taʼlim jarayoniga jalb etib, ularning farzandi faoliyatini bevosita kuzatishiga imkon beradi.

2. Interaktiv shakllar. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etiladigan interaktiv shakllar ota-onalarning faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Trening va seminarlar orqali ota-onalarning pedagogik savodxonligi rivojlantiriladi. Bunda farzand tarbiyasi, yosh va psixologik xususiyatlar, taʼlim-tarbiya usullari haqidagi bilim va koʻnikmalar mustahkamlanadi. Pedagogik savodxonlikning oshishi bolaning har tomonlama kamol topishida muhim omil hisoblanadi.

Davra suhbatlari davomida oʻquvchi taʼlim-tarbiyasiga oid dolzarb muammolar birgalikda muhokama qilinadi va ularga umumiy yechim topiladi. Bu jarayonda ochiq muloqot, oʻzaro

hurmat va ishonch asosiy ahamiyat kasb etadi. “Savol-javob” shaklidagi uchrashuvlar esa ota-onalar va o‘qituvchilar o‘rtasida samimiy muloqotni kuchaytirib, ishonchli munosabatlarni shakllantiradi. Rol o‘yinlari orqali esa turli tarbiyaviy vaziyatlar modellashtirilib, ularga nisbatan to‘g‘ri pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

3. Hamkorlikka asoslangan shakllar. Hamkorlikka asoslangan faoliyat shakllari oila va maktabning birgalikdagi ishlarini yanada mustahkamlaydi.

Loyihaviy faoliyat jarayonida ota-ona va o‘quvchi birgalikda ma’lum topshiriq yoki loyiha ustida ishlaydi. Bu esa oiladagi hamkorlik muhiti va bolaning mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Oilaviy tadbirlar, bayramlar, sport musobaqalari hamda turli ko‘rik-tanlovlar ota-onalarning maktab hayotidagi ishtirokini faollashtiradi. Ma’naviy-ma’rifiy kechalar milliy va umuminsoniy qadriyatlarini targ‘ib qilishga xizmat qilsa, ijtimoiy aksiyalar o‘quvchilar, ota-onalar va pedagoglarning jamoaviy foydali faoliyatini kuchaytiradi.

4. Raqamli (zamonaviy) hamkorlik shakllari. Zamonaviy ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o‘qituvchi va ota-onalar o‘rtasidagi hamkorlikni yanada samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Raqamli vositalar orqali tezkor muloqot, axborot almashinuvi hamda ta’lim jarayonini doimiy nazorat qilish imkoniyati kengaymoqda.

Telegram va WhatsApp kabi messenjerlar orqali tashkil etilgan guruhlar ota-onalar bilan tezkor aloqa o‘rnatish, muhim ma’lumotlarni o‘z vaqtida yetkazish hamda o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligi haqida muntazam axborot berishga xizmat qiladi. Shuningdek, Zoom va Google Meet platformalari yordamida onlayn yig‘ilishlar tashkil etilib, ota-onalar bilan masofadan turib samarali muloqot olib boriladi.

Elektron kundalik va ta’lim platformalari orqali o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi, baholari va uy vazifalari haqida muntazam ma’lumot berib boriladi. Ijtimoiy tarmoqlar esa maktab hayoti, tadbirlar va yangiliklarni keng yoritish hamda oila va ta’lim muassasasi o‘rtasidagi axborot almashinuvini kuchaytirishda muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda.

5. Konsultativ shakllar. Konsultativ hamkorlik shakllari ota-onalarga pedagogik va psixologik jihatdan ko‘mak berishga yo‘naltirilgan bo‘lib, o‘quvchining individual rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Psixologik-pedagogik maslahatlar orqali ota-onalarga farzand tarbiyasi, yosh xususiyatlari va ta’lim jarayonidagi muammolar yuzasidan tavsiyalar beriladi. Individual rivojlanish rejalari asosida olib boriladigan maslahatlar esa har bir o‘quvchining qobiliyati, ehtiyoji va qiziqishidan kelib chiqib, unga mos yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, psixolog, logoped va boshqa mutaxassislar bilan uchrashuvlar tashkil etilishi ota-onalarning pedagogik bilimlarini boyitadi hamda bolalarning rivojlanishida uchraydigan muammolarni o‘z vaqtida aniqlash va bartaraf etishga yordam beradi. Mazkur shakllar oila va maktab o‘rtasida mustahkam va ishonchli hamkorlikni qaror toptirib, tarbiyaviy jarayon samaradorligini oshiradi.

Boshlang‘ich ta’lim samaradorligini oshirish omillari

Boshlang‘ich ta’lim samaradorligini oshirish bir qator pedagogik va ijtimoiy omillar bilan chambarchas bog‘liqdir. Avvalo, ta’lim muassasasida sog‘lom madaniyatlararo muhitni yaratish o‘quvchilarda bag‘rikenglik, hamjihatlik va o‘zaro hurmat kabi fazilatlarni rivojlantiradi.

Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash dars jarayonining qiziqarli va samarali tashkil etilishiga xizmat qiladi. Individual yondashuv asosida ishlash esa har bir o‘quvchining qobiliyati va ehtiyojlarini hisobga olib, uning shaxsiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi. Oila va maktab hamkorligini mustahkamlash esa ta’lim va tarbiya jarayonining uzviyligini ta’minlab, o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi.

Mazkur omillar nafaqat o‘quvchilarning bilim saviyasini yuksaltiradi, balki ularning ijtimoiy faolligi, kommunikativ ko‘nikmalari va jamiyatga moslashuv jarayoniga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Amaliy tavsiyalar va metodlar

Boshlang‘ich ta’lim samaradorligini oshirishda bir qator zamonaviy metod va yondashuvlardan foydalanish muhim natija beradi.

Loyihaviy faoliyat doirasida “Do‘stlik va bag‘rikenglik” mavzusidagi loyihalarni amalga oshirish, shuningdek, turli millat va madaniyatlarni o‘rganishga qaratilgan tadbirlarni tashkil etish o‘quvchilarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Interaktiv metodlar, jumladan, rolli o‘yinlar, debat va munozaralar o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, erkin muloqot qilish hamda turli vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Madaniy tadbirlar, milliy bayramlar va “Madaniyatlar haftaligi” kabi loyihalar o‘quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat va boshqa madaniyatlarga nisbatan qiziqishni kuchaytiradi.

Shuningdek, ota-onalarni ta‘lim jarayoniga faol jalb qilish, birgalikdagi tadbirlar va oilaviy loyihalarni tashkil etish oila va maktab hamkorligini yanada mustahkamlab, o‘quvchi tarbiyasida ijobiy natijalarga erishishga xizmat qiladi.

O‘tkazilgan tahlillar natijasida o‘qituvchi va ota-onalar o‘rtasidagi samarali hamkorlik o‘quvchilarning ta‘lim jarayonidagi faolligiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi aniqlandi. Bunday hamkorlik mavjud bo‘lgan sinflarda o‘quvchilarning darslarga qiziqishi, mustaqil fikrlashi va jamoaviy ishlardagi ishtiroki yuqori darajada namoyon bo‘ladi.

Shuningdek, ta‘lim jarayonida madaniyatlararo yondashuvdan foydalanish o‘quvchilar o‘rtasidagi tushunmovchilik va nizolarni kamaytirishga xizmat qilishi kuzatildi. Turli madaniyat va qadriyatlarga hurmat ruhida tashkil etilgan muhit o‘quvchilarda bag‘rikenglik va o‘zaro hamjihatlikni rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari yana shuni ko‘rsatdiki, madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish hamda oila va maktab hamkorligini kuchaytirish o‘quvchilarning ijtimoiy moslashuv darajasini oshiradi. Natijada ular jamoa bilan samarali muloqot qilish, turli vaziyatlarga moslashish va ijtimoiy faol bo‘lish ko‘nikmalarini egallaydi.

Xulosa

Zamonaviy ta‘lim tizimida madaniyatlararo munosabatlar uyg‘unligini ta‘minlash hamda o‘qituvchi va ota-onalar o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish boshlang‘ich ta‘lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv ta‘lim jarayonining sifatini oshirish bilan bir qatorda, o‘quvchilarda bag‘rikenglik, ijtimoiy faollik va ma‘naviy yetuklik kabi muhim fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bois, ta‘lim muassasalari faoliyatida madaniyatlararo yondashuvni keng qo‘llash, innovatsion pedagogik metodlardan foydalanish hamda oila va maktab hamkorligini mustahkamlash orqali barkamol, keng dunyoqarashga ega va jamiyatda faol ishtirok etadigan shaxslarni tarbiyalash mumkin bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni O‘RQ-637 23.09.2020
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. –Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 488b.
3. Byram M.Cultural studiesin foreign language education. – Clevendon: Multicultural atters Ltd., 1989. – 165p.
4. Abdullayeva Sh. Umumiy pedagogika. O‘quv qo‘llanma.Toshkent. O‘qituvchi nashriyoti. 2021-yil.
5. Shokirova M.Sh. Boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilar yutuqlarini oshirish uchun o‘qituvchi va ota-onalar o‘rtasida hamkorlikka asoslangan samarali muloqot strategiyalari. Ijtimoiy-gumanitar sohada ilmiy-innovatsion tadqiqotlar Ilmiy metodik jurnali 2026 yil № 3 vol.(3) Pedagogika-Psixologiya. 519-523-bet.
<https://theusajournals.com/index.php/ijp/article/view/9591>

PEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALAR BILIMINI BAHOLASH TIZIMINI INTELLEKTUALLASHTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT Hikmatova Nigina Rustam qizi	204
ZAMONAVIY TA'LIMDA MADANIYATLARARO MUNOSABATLAR UYG'UNLIGI VA O'QITUVCHI-OTA-ONA HAMKORLIGI ASOSIDA BOSHLANG'ICH TA'LIM SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI Shokirova Madinabonu Shomurod qizi.....	206
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MADANIY-IJTIMOYIY KO'NIKMALAR: MAZMUNI, TARKIBI VA RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI Ismatova Dilorom Hotam qizi.....	212
KOMPYUTER GRAFIKA ASOSIDA IJODIY QOBILİYATLARNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI ISHLAB CHIQUISH Hikmatova Sitorabonu Rustam qizi.....	215
ПООЩРЕНИЕ ПОЗИТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СТУДЕНТОВ, КОРРЕКЦИЯ И ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ НЕГАТИВНЫХ КАЧЕСТВ ПОСРЕДСТВОМ МУЗЫКИ Умарова Ситора Мухлисевна, Норова Зулфизар	218
MAKTABGACHA TA'LIMDA TINGLAB TUSHUNISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI Teshayeva Sarvinoz Jamshidovna.....	224
BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA UZLUKSIZ TA'LIM MEXANIZMLARINING PEDAGOGIK ASOSLARI Jumayeva Dilfuza G'aniyevna.....	226
EKOLOGIK TARBIYA ORQALI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA ILM-FAN TABIAT MARKAZIDA ISHLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH Baxronova Aziza Abduraufovna.....	230
MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Temirov Abdumalik Ikrom o'g'li.....	233
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM JARAYONIDA SAMARDORLIGI VA METODOLOGIK ASOSLARI Ibodulloyev Nurali Sheraliyevich	236
BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MANTIQUIY MASHQLAR VA TOPSHIRIQLARNING AHAMIYATI Sharopova Gulchiroy Yusupovna	239
GLOBAL YONDASHUVLAR SHAROITIDA JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH Davronov Shamshod Ismoilovich,	241
BOSHLANG'ICH SINFLARDA TANQIDIY FIKRLASH ORQALI UMUMBASHARIY QADRIYATLARNI SINGDIRISH Allayeva Hafiza Rustam qizi, Allayeva Hafiza Rustam qizi	245
MAKTAB O TARIX FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA ILMIY IJODDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI Sadullayev Shamshod Hojiqurbonovich	248